[A-10] Seat No: ________ No. of Printed Pages: 02

Sardar Patel University

M. A. (Previous) (External) Examination Sanskrit

Tuesday Date: 26/04/2016

Session: Morning Time: 10.30 A.M. to 01.30 P.M.

PAPER 02: Brahmasutra Shankar Bhasya, Bharatiya Darshan: **SAN-402**

Total Marks: 100

પ્રશ્ન: ૧ ગમે તે બે ગદ્યખંડ સાનુવાદ સમજાવો: (૧૪)

१. धर्मब्रह्मजिज्ञासयोः फलजिज्ञास्यभेदाच्च। अभ्युदयफलं धर्मज्ञानं, तच्चानुष्ठानापेक्षम्। निःश्रेयसफलं तु ब्रह्मविज्ञानं, न चानुष्ठानान्तरापेक्षम्। चोदनाप्रवृत्तिभेदाच्च। या हि चोदना धर्मस्य लक्षणं सा स्वविषये नियुञ्जानैव पुरुषमवबोधयति। ब्रह्मचोदना तु पुरुषमवबोधयत्येव केवलम्, अवबोधस्य चोदनाजन्यत्वान्न पुरुषोऽबोधे नियुज्यते। यथाक्षार्थसन्निकर्षेणार्थावबोधे तद्वत्।

२. परमेश्वर एवाक्षिण्यभ्यन्तरः पुरुष इहोपदिष्ट इति कस्मात्? उपपत्तेः। उपपद्यते हि परमेश्वरे गुणजातमिहोपदिश्यमानम्। आत्मत्वं तावन्मुख्यया वृत्त्या परमेश्वर उपपद्यते 'स आत्मा तत्त्वमसि' इति श्रुतेः। अमृतत्वाभयत्वे च तस्मिन्नसकृच्छ्रुतौ श्रूयेते। तथा परमेश्वरानुरूपमेतदक्षिस्थानम्। यथाहि परमेश्वरः सर्वदोषैरलिप्तः, अपहतपाप्मत्वादिश्रवणात् तथाक्षिस्थानं सर्वलेपरहितमुपदिष्टम्, यद्यप्यस्मिन्सर्पिर्वोदकं वा सिञ्चति वर्त्मनी एव गच्छति इति श्रुतेः।

३. तु शब्दः पक्षं व्यावर्तयति। यत् सर्वज्ञं सर्वशक्तिः ब्रह्म नित्यशुद्धबुद्धमुक्तस्वभावं शारीरात् अधिकम्, अन्यत्, तद् वयं जगतः स्रष्टृ ब्रूमः। न तस्मिन् हिताकरणादयो दोषाः प्रसज्यन्ते। न हि तस्य हितं किञ्चित् कर्तव्यम् अस्ति, अहितं वा परिहर्तव्यं नित्यमुक्तस्वभावत्वात्। न च तस्य ज्ञानप्रतिबन्धः शक्तिप्रतिबन्धो वा क्वचिद् अपि अस्ति, सर्वज्ञत्वात् सर्वशक्तित्वात् च। शारीरः तु अनेवंविधः। तस्मिन् प्रसज्यते हिताकरणादिदोषाः।

४. तदभिधीयते– न ब्रूमः यस्मिन् अचेतने प्रवृत्तिः दृश्यते, न तस्य सा इति। भवतु तस्य एव सा। सा तु चेतनाद् भवति इति ब्रूमः, तद्भावे भावात्, तदभावे च अभावात्। यथा काष्ठादिव्यपाश्रया अपि दाहप्रकाशलक्षणा विक्रिया, अनुपलभ्यमाना अपि च केवले ज्वलने, ज्वलनाद् एव भवति, तत्संयोगे दर्शनात्, तद्-वियोगे च अदर्शनात्, तद्वत्। लौकायतिकानाम् अपि चेतनः एव देहः, अचेतनानां रथादीनाम् प्रवर्तकः दृष्टः, इति अविप्रतिषिद्धं चेतनस्य प्रवर्तकत्वम्।

પ્રશ્ન: ૨ ગમે તે બે સૂત્રો સમજાવો: (૧૦)

१. जन्माद्यस्य यतः।

२. न विलक्षणत्वात् अस्य तथात्वं च शब्दात्।

३. उपसंहारदर्शनात् न इति चेत् न क्षीरवत् हि।

४. स्यात् च एकस्य ब्रह्मशब्दवत्।

પ્રશ્ન: ૩ ગમે તે બે વિશે નોંધ લખો: (૨૦)

૧. તપ્યતાપકભાવ

૨. જિજ્ઞાસાધિકરણનો સાર લખો

૩. આકાશાધિકરણનો સાર લખો

૪. જૈનમત ખંડન

(P.T.O.)

પ્રશ્ન: ૪ શંકરના મતે બ્રહ્મનું સ્વરૂપ ચર્ચો (૧૬)

અથવા

પ્રશ્ન: ૪ શંકરાચાર્યના જીવન વિશે નોંધ લખો (૧૬)

પ્રશ્ન: ૫ નીચેનામાંથી ગમે તે બે વિશે નોંધ લખો (૨૦)

૧. જૈનોના મતે સપ્તપદાર્થ
૨. સપ્તભંગીનય
૩. આર્યઅષ્ટાંગમાર્ગ
૪. બૌદ્ધદર્શનનો વિકાસ

પ્રશ્ન: ૬ ન્યાયદર્શનમાં થયેલ પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ નિરૂપણ વિશે સવિસ્તર ચર્ચા કરો (૨૦)

અથવા

પ્રશ્ન: ૬ વૈશેષિકોના મતે દ્રવ્ય નિરૂપણ (૨૦)

-o-

— x —

(2)